

Павлюк І. З.

Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України

ПОЕТИКА РОМАНУ АНАТОЛІЯ ДІМАРОВА «І БУДУТЬ ЛЮДИ» ЯК ЕГРЕГОР СВІТОГЛЯДНИХ ПЕРЕФОРМАТУВАНЬ ПРОЗАЙКА

Творчість класика української літератури ХХ століття Анатолія Дімарова літературознавці загалом розглядають у дискурсі «соціально-побутового роману». Почавши своє життя в релігійній світоглядній системі координат і пройшовши через атеїстично-ідеологічно-позитивістський (піонерсько-комсомольсько-комуністичний) світогляд, письменник прийшов до метафізики – магії творчості, тобто поезії в її широкому розумінні, де маркерами є вже не метафори як тропи, а знаки-коди-символи-міфи не лише як егрегори естетики, а й етики, визначеної не лише біблійними заповідями, «моральним кодексом будівника комунізму», а й неписаними кодексами честь громадянина, воїна, людини, письменника.

Тому цю статтю присвячено дослідженню поетики в широкому розумінні цього терміна (ποίησις (грец.) – «творчість») прозової трилогії видатного українського письменника Анатолія Дімарова в контексті світоглядних трансформацій самого автора та його alter ego: від християнина – через комуніста-інтернаціоналіста-атеїста – і знову до войовничого християнина-націоналіста у зв'язку з епохальними подіями авторського часу та простору: розброшенням, голодомором, війною, повоєнною відбудовою. Зокрема, зосереджено увагу на використанні автором роману фольклорних, міфологічних, біблійних елементів у прозовій канві роману як основних маркерів його поетики на тлі невеликої кількості формальних поетичних знаків – тропів.

Незважаючи на загальну (етико-романтичну, біографічну) поетику роману, у ньому присутні реальні поетичні уривки, що означають різні історичні періоди сільського села: трагічна поетика голоду, поетико-біблійні візії Страшного суду в романі, природно-філософські поетичні уривки-пейзажі, поетичний портрет. Поетику романної прози Анатолія Дімарова також можна диференціювати за тим самим принципом, що й його героїв: духовно-християнську поетику, шкільну поетику, архетипно-фольклорну поетику, ідеологічну квазіпоетику. Письменник латентно сповідував одночасно позитивістський (атеїстичний), метафізичний (поетичний) і релігійний (християнський) світогляд.

Ключові слова: поетика прози, світогляд, голодомор, поетичний портрет, біблійні візії, міфологія, життєтекст.

Постановка проблеми. У самій назві прозового роману-трилогії знакового українського (сторічного нині) письменника Анатолія Дімарова (при народженні Анатолій Андроникович Гарасюта) «І будуть люди» апріорі закодована поезія, адже це безсумнівно – частина рядка із вірша Тараса Шевченка «І Архімед, і Галілей...», який завершує строфа:

*І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.*

У Кобзаря, правда, – «люде», а в Дімарова – «люди». Але це вже стильове, діалектно-історичне, а не змістове.

Якщо ж брати до уваги поезію у широкому діапазоні значення цього слова, тобто як *ποίησις* (грецькою) – «творчість» загалом, а не лише

художньо-образне словесне мистецтво, не як літературний жанр поряд із прозою і драмою, а власне поетичність, яка може бути притаманна і драмі (поетична драма), і формально прозовому тексту (поезія у прозі), поетична проза. Про що й наш дискурс.

Творчість цього класика української літератури загалом розглядають у дискурсі «соціально-побутового роману», основними рисами якого (за Т. В. Гросевичем) є: «змалювання життя героїв на тлі важливих соціальних зрушень; показ представників різних соціальних прошарків; створення певного соціального типу; соціальна трагедія героя; протиставлення світлого поривання людей і жорстокої дійсності; відтворення побуту та епізодів сімейного життя; високий викривальний пафос» [2]. Тобто (парадоксально) – маркери романтичності-поетичності ті ж самі, адже егре-

горні крайнощі (плюс і мінус) іноді сходяться не лише у фізиці, але і в метафізиці. Питання лише у межах-мембранах.

Тому тим більше цікаво знаходити поетику у «соціально-побутовому романі», оскільки поезія (за Федеріко Гарсія Лоркою) – це «дарування душі» – *duende*... Красиве дарування – хочеться додати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремих досліджень про поетику дімаровської прози ми не знайшли. Але екзистенціально найближчою до нашого дослідження є стаття Полещук Г.Я. «Психологізм повістей А. Дімарова «Квартира», «Банани» [9, с. 279], оскільки психологізм і психея (душа) – однокоріневі слова, а поезія – «дарування душі», то логічно... Але об'єкт дослідження тут інший, хоча про «І будуть люди» також можна сказати, як у цій статті: «Про негативні зміни внутрішнього світу дівчинки свідчить антитеза, яка репрезентується в малюнках на образному рівні (квіти – дракони, змії). Важливими індикаторами негативного емоційного стану Світлани є використана дівчинкою під час малювання обмежена кількість кольорів, які, за твердженням психолога М. Люшера, символізують тривогу (синій), агресію (червоний)».

Пропущені крізь авторську душу кольори, звуки, запахи, доторки творять поетичну атмосферу художнього світу письменника, із яким я мав честь бути особисто знайомим і який був харизматично-поетичною особистістю у широкому значенні цього визначення, «блакитною дитиною» – за назвою його однойменної книги, адже він загалом був «схожий на свої книги», як зазначив Михайло Слабошпицький у статті «Про Анатолія Дімарова, який схожий на свої книги» [9].

Мета статті – дослідження поетики прозового роману Анатолія Дімарова «І будуть люди» у контексті світоглядних переформатувань саюого письменника.

Виклад основного матеріалу. Як казав Томас Джефферсон, «проповіддю мають бути наші життя, а не наші слова». А разом із тим – «Людям потрібна не правда, а легенди», – за словами засновниками ордену ієзуїтів Ігнатій Лойола.

Ці обидві формули актуалізовані у контексті дискурсу «Анатолій Дімаров».

Зізнаюся, що латентно симпатичні мені його двоєдині текст та життєтекст ще й тому, що його доля, як і моя (тут я народився і жив до сімнадцяти років), пов'язана із Волинню: у повоєнні роки Анатолій Дімаров працював у газеті «Радянська Волинь», де й написав і надрукував у Львові

у 1949 р. його першу книгу оповідань «Гості з Волині», а вже у 1951 р. тут же другу – «На волинській землі».

Саме на Волині, куди він приїхав у 1944 р. і затримався на шість років, пробудилася його національна свідомість: «У мене до того ніколи не сиділо в душі, що я – українець!» – читаємо зізнання письменника у матеріалі Наталії Павленко «Солдати ніколи не йшли в бій «За Сталина! За родину!» в «Gazeta.ua» [6] і дивуємося його дивовижно стрімкій реалізації у радянський час (невже допомогла лише зміна прізвища?), де ще до 1990 р. існувало «пильне око КГБ» і строга цензура, яку навіть я ще застав, друкуючи свою першу книги лірики «Острови юності» у львівському видавництві «Каменярь» у тому ж 1990 р.

Щодо поетичного, навіть дещо пафосного, патріотизму Анатолія Дімарова, то його виразним маркером слугують назви даних ним уже у час незалежності України інтерв'ю: «Тільки рвучи серце і стікаючи кров'ю, можна писати геніальні речі», «Не люблю нудних творів», «Я ціле життя жив, як вояки ОУН-УПА, під псевдо» [4].

Читаємо дімарівський роман із шевченківською назвою – «І будуть люди» як охудожену біографію навіть не *Alter ego*, а самого письменника – Анатолія Андрониковича Гарасюти – із полтавщини, біографія якого, як ми вже зазначили, дивовижна, романтично-драматична, поетична: син хутірського хлібороба-куркуля і дочки священника, ветеран війни, журналіст...

Він очевидно вижив і реалізувався лише тому, що у час розкуркулення його мати із ним та його молодшим братиком утекла до Миргорода, де змінила документи, приписавши синам прізвище місцевого вчителя – Дімаров: «*Та я як бандерівець прожив усе своє життя. Мій батько був розкуркулений, мати – дочка попа, а я синок розкуркуленого батька і дочки попа. Мені шлях у світ був категорично закритий. І моя нещасна свята мама заради двох нас дітей відмовилася від особистого життя. Вона поїхала була в Миргород, знайшла своїх подруг, з якими вчилася в учительській гімназії і молила їх, аби вони посвідчили в миргородському суді, що вона загубила метрику дітей, і щоб посвідчили, що ми діти вчителя Дімарова, який загинув. Відтоді я і став Дімаровим, а не Гарасютою, як мав би бути. Коли мама помирала, то казала нам: «Дітки мої, у мене і в могилі ноги від страху труситимуться». Я нікуди не міг піти, навіть у комсомол, бо боявся, що почнуть вивчати мою біографію і докопаються, що я син куркуля [...] Радянські школи були геніальні.*

Геніальні в тому, що виховували нас у душі Карла Маркса, Леніна, Сталіна. Вони цими речами робили з нас наркоманів, сталінських наркоманів», – читаємо в одному із численних інтерв'ю письменника ще 25 травня 2012 р.: «Зі сталініста я став переконаним націоналістом» [4].

Врешті, кожен оригінальний письменник пише єдину Книгу – книгу свого життя. Бо ж про всіх інших уже написали інші. Тому оскільки Анатолій Дімаров так і чинив, то при поетичності його життєтексту зостається поетичним і його текст, який на перший погляд може здатися занадто прозаїчним (мало тропів: образів, яскравих метафор; відсутність ритмізованих вербальних фігур тощо, адже у вужчому розумінні поезія – це ритмічно організоване мовлення на основі конкретно-історичної версифікаційної системи із максимальним використанням мовних засобів, творенням несподіваних поетичних образів, оригінальних семантичних зв'язків між вербальними моделями через метафоризацію та метонімізацію тексту – на відміну від прози (лат.: *prosa* – пряма мова, яка розвивається й рухається вільно) (див. книги з теорії літератури).

Я ж визначаю поезію – як музику, написану словами. Із цієї точки зору Анатолій Андронікович Дімаров наскрізь поетичний, адже для камертонного філологічного слуху народною архетипізованою піснею звучить навіть колекціоноване ним розмаїте каміння у геологічних експедиціях на Карадазі, Алтаї, Памірі, Тянь-Шані, Уралі, в Забайкаллі – свідчення оригінальної поетичності натури його збирача у часі і просторі історії людських емоцій, де він поет не лише у широкому гуманітарному розумінні терміну, але й у суто філологічному, бо ж у 1936 р. юний Анатолій почав писати вірші і навіть отримав премію із матеріальним еквівалентом 100 карбованців на Всесоюзному конкурсі.

Тобто поетичне чуття майбутній прозаїк однозначно мав, хоча перемогло його наративно-розповідне начало, адже майже всі добрі прозаїки – хороші оповідачі (див. статтю автора літературного портрета Анатолія Дімарова Григорія Штона про нього ж – «Великий оповідач» [10]), більше творці казок, аніж пісень.

Отож, дивимось на поетичність творчості Анатолія Дімарова загалом і на поетику його «шевченківської» прозової трилогії «І будуть люди» у широкому значенні ключового слова «поезія», де, приміром, поезія навіть діалектна мова персонажів: «– Дак ти ж охвицер! Тебе ж і по виставі бити положено», а «Бог», «Перун», «Христос»,

«пісня» – ключові маркери поетичності твору, адже є міфологічними, тобто поетичними, символами, адже поет справді – міфотворець (див. книгу професора Григорія Грабовича «Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка») [1].

Світоглядна система автора як основа поетики у всіх її розуміннях трансформувалася від атеїстично-ідеологічно-позитивістської до національно-патріотично-метафізичної [4] – у релігійному напрямку. Недаремно ж мама письменника була донькою священника. Екзистенційне коло спіралі має замкнутися за метафізичними та алхімічними законами Універсуму, які не менш точні, ніж фізичні, хімічні, біологічні закони ДНК.

Розпочавши своє життя у світоглядній релігійній системі координат і прийшовши через атеїстично-ідеологічно-позитивістський (піонерсько-комсомольсько-комуністський світогляд, письменник прийшов до метафізики – магії творчості, тобто поезії в найширшому її розумінні, де маркерами виступають уже не метафори як тропи, а знаки-коди-символи-міфи не лише як егрегори естетики, але й етики, означені не лише біблійними заповідями, «моральним кодексом будівника комунізму», але й неписаними кодексами честі громадянина, воїна, чоловіка, письменника, про що Анатолій Дімаров каже у цитованому щойно нами своєму інтерв'ю «Зі сталініста я став переконаним націоналістом» – про свою відмову від ордена Ярослава Мудрого, зокрема: «Я вже в зрілому віці прийшов до такої думки... Причому прийшов під впливом Франка. Ви знаєте цей вірш його?

**Ти, брате, любиш Русь,
Як хліб і кусень сала, –
Я ж гавкаю раз в раз,
Щоби вона не спала...**

Слухайте, це заповіт кожному письменнику, який любить свою Україну, свою націю. Я собі поступово випрацював принцип життя – бути в опозиції до будь-якого уряду, який би він не був. Бо немає того уряду, який би не робив злочини, похибки і який би не кривдив малих, нужденних людей. Письменник повинен бути в опозиції і гавкати, розбуджувати людей, своїх нужденних братів, закатованих цією дійсністю. Ось це мій принцип. І через мій принцип я відмовився» [4].

Саме про такий ідеал поведінки митця, суспільства і політичної влади писав я у своїй монографії «Митець – Влада – Преса: історико-типологічний аналіз», де висновковував: «Динамічна рівновага Систем, наближених до правових,

забезпечується суворою самофункціональністю їх інститутів, форм Влади, де «митець пописує, читач почитує», преса інформує» [7, с. 87]. Тобто письменник в ідеалі не повинен іти на тісну співпрацю із політичною владою, а бути нейтральним до неї чи критикувати її.

Так шляхетно, а отже – поетично, чинить у своєму життєтексті сам Анатолій Дімаров, так чинять і його благородні герої, його Alter ego...

Чинна етика – естетично-поетична категорія.

Хіба ж не поетичними були вчинки письменника, який свій гонорар за першу збірку оповідань «Гості з Волині» віддав прибиральниці – вдові воїна, який загинув на фронті, чи коли у 1988 р., уже будучи класиком української літератури, поселився із дружиною на хуторі Мохнач Золотоніського району на Черкащині, де завели господарство, сіяли хліб, чи коли відмовився брати нагороду із рук тодішнього президента Віктора Януковича...

Як і в романі Володимира Лиса «Століття Якова» (обидва романи екранізовані, до речі, недавно), Анатолій Дімаров розгортає перед читачем через долі членів цілої родини Світличних, серед яких Тетяна і Федір, інших драматичних, навіть трагічних персонажів (Оксени й Івана Івасют (очевидний перегук прізвища із Гарасютою), Василю Ганжі... Івана Приходька, Ганни Мартиненко, Григорія Гінзбурга, Миколи Гайдука, отців Віталія та Діодорія, Володі Твердохліба...), комічного діда Хлипавки... охудожнену історію, історію емоцій українського села значної частини ХХ століття – із його ломками-перереформатуваннями революцією, громадянською війною, розкуркуленням, колгоспами, голодомором...

Попри загальну (етично-романтичну, життєтекстову) поетичність роману, він містить реальні поетичні пасажі, які означають різні історичні періоди хутірнього села:

1. Трагічна поетика голодомору.

«Село лежить, наче вимерле, і моторошно мерехтять у небі зірки, зціджуючи на землю рештки нужденного світла. І в тому тьмяному світлі, в непевному тому мерехтінні повзають голодні тіні. Шамотять попідтинню, попід хатами, простягають до дверей опухлі руки» [5, с. 729].

До речі, я не знайшов описів голодомору у виданні цієї книги 1977 р. [3], які однозначно забрані ідеологічним цензором.

2. Поетично-біблійні візії Страшного Суду в романі.

«Казали колись про кінець світу та про страшний суд, от він для нас і надходить. Тільки

не бог нас буде судити... Недаремно ж цього року бачили люди лугових метеликів, а у них на крильцях «з» і «б» понаписувано! [3, с. 297].

3. Натурфілософські поетичні пасажі-пейзажі, що перегадуються із відомим уривком із «Gata morgana» Михайла Коцюбинського «Ідуть дощі. Холодні осінні тумани клубочаться угорі і спускають на землю мокрі коси»:

«Але ранок такий, що отак довго сидіти не можна. Величним спокоєм та умиротворенням дише все довкола: небо й земля, трава й дерева, поля і гаї. Свіже, омите рососою сонце ще не встигло розжаритись, весело світить прямо Тані в обличчя. Вона примружує очі, і тоді на повіках спалахують маленькі веселки, мерехтять-переливаються усіма кольорами. І на душі їй стає так же чисто й урочисто, як і довкола, і вже засмучений голос діверів починає лунати все глухіше й глухіше, немов вона їде вперед, а він лишається на місці» (с. 18). *«Піднявши намертво затисненого нагана, товаришка Ольга продовжувала стріляти навіть тоді, коли товариші опустили гвинтівки. Стреляла до останнього патрона, наче хотіла розстріляти небо, і сонце, і весь білий світ за те, що насмілилися забрати у неї коханого...»* (с. 276). *«Щойно почало світати. Все було в сивій росі – на гошу днину. Трава так і бризкала нею, обмиваючи Таніні ноги, унизуючи тугенькі литочки тьмяними перлинами. Біля колодязя, над довжелезним коритом, що з нього напували худобу, стояла їхня кобила Васька. Опустивши над коритом важку голову, кобила дрімала, а вода дзвінко спадала з її морди великими краплинами: кап! кап! кап!...»* (с. 17).

4. Поетичний портрет.

«Він мав обвітрене, пропечене сонцем обличчя, густі вуси пшеничного кольору, світлі очі, вигорілий чуб, звислі широкі плечі, повні дозрілої чоловічої сили, і м'який тихий голос. Був єдиний серед гостей не в рясі чи підряснику, а в мирському: біла сорочка, погаптована чорною й червоною заполоччю, облипала його могутні груди, юхтові чоботи шишити так міцно й надійно, що здавалися залізними. Йому мав обламані нігті, чорні від землі мозолясті долоні» (с. 16).

Поетику романної прози Анатолія Дімарова можна також диференціювати за тим же принципом, що і його героїв:

– духовно-християнська поетика (отці Віталій та Діодоровій);

– шкільна поетика (вчителька Тетяна Світлична);

– архетипово-народна поетика (дід Хлипавка);

– ідеологічна квазіпоетика (секретар комсомольського осередку Володимир Твердохліб, секретар повіткому Григорій Гінзбург, секретар райкому Іван Суслів)...

Ключових слів-маркерів поетичних формул різного рівня у романі «І будуть люди» не багато, адже серед дійових осіб роману нема професійних поетів, лише процитовані рядки із російського вірша: «*Бо як один поет писав: «Ну, кому на ум придед на желудок петь голодний!»*» (с. 326).

Але у цьому тексті багато співу, пісні, тобто віршованої поезії, зокрема поезії для дітей, бо найкращий той вірш, який став піснею:

«І кожна з тих барв була б омузичена. Тендітними дзвониками озивалися б золота й срібна, скрипковими струнами співали б синя й блакитна, соковитим всепоглинаючим дзвоном котилася б з кінця в кінець малинова барва» (с. 30); *«Таня трохи розчарована, їй чомусь хотілося, щоб ті діти були зовсім маленькі, отакі невинні янголята в пелюшках. Щоб їх треба було носити на руках, годувати із блакитної чашечки, заколисувати, співаючи пісеньку про гулі, про кашку та борщ»* (с. 19).

Багато у несоцреалістичному романі радянського періоду опоетизованого Христа – як-от: *«Пода-айте, Христа ради! Православні, не пожалійте копійчки!»* (с. 352); *«Христове воїнство виборює на фронтах перемогу... в найтяжчі ці дні прислужники диявола піднесли руку на імператора... Помолимося за многолетіє дому Романових, діди...»* (с. 13); *«Не могла простити собі отих двох слів, що прокричала на вимогу класної дами. Вона зрікалася ними Олега точнісінько так, як зрікся колись Іуда Ісуса Христа: «Істинно кажу тобі, що це не встигне проспівати півень, як ти тричі зречешся мене...»* (с. 16); *«Посидь, дитино моя, вдома, перечекай, доки пройде ця смута. Годі з мене того, що мій син пішов служити антихристові»; «А це вже, пане, так не годиться, – не втрачаючи спокою, мовив козак. – Ну, якщо вже хочете похристосатись, то в нас, на Січі, отак, пане, чоломкались! – За цими словами пращур засунув люльку в кишеню, згріб панка з коня, спеленав його у залізних обіймах так, що в того аж очі рогом полізли, – Христос воскрес, пане! – та й хряснув паном об землю»* (с. 42); *«Різав би винного й не винного, грабуючи здобич, та й покінчив би безславно життя на шибениці, до останньої хвилини своєї палаючи невинною образою, чорною злобою до всіх «братів во Христі», які цькували його, як скаженого вовка»...* (с. 67).

Згадує «радянський непохитний комуніст» Дімаров і Бога (надіюсь, не все...), що вже у той час – етичний виклик Системі, а значить – поезія, хоча слово «бог» у виданні роману 1977 року [3], редактор залишив із маленької літери: *«Старий бог дивиться прямо на Таню повними жовтої підозри очима, твердить рипучим голосом: «Люби тільки мене... Тільки мене...»; «Він пильно дивився на дочку, схожий зараз на замученого бога, – ті ж загострені риси обличчя, ті ж скорботні тіні на запалих щоках, – і думав, що як іноді важко, коли діти не розуміють батьків»; «На строгі лики святих спливало тихе лампадне світло, тато лежав, упокоєний та урочистий, як воскреслий бог, навіть груди його не піднімалися так напружено й часто, а біля ліжка стояв Оксен і дивився прямо на неї»; «Ну, тепер, сину, починаємо жити! Слава богу, самі собі панами стали: ні до нас, ні від нас»; «Вдома його зустріло вже троє: батько, жінка й синок-одноліток (мати Свиридова віддала богові душу ще перед війною)»; «– Свиридку, хоч лампу погаси, боги ж он дивляться! – простогнала вона, задихаючись-мліючи в його ведмежих обіймах»; «Дід мало не вмер. Прокинувся на онуковій спині, дошка хитається, як гойдалка, піднімається тихенько під стелю: не інакше, бог живцем забирає на небо!».*

«На рівні підсвідомості» Анатолій Андроникович Дімаров – глибоко віруюча людина, – діагностував би, прочитавши роман, психолог, а психотерапевт сказав би, що пан Анатолій письменницькою творчістю лікує свої травми дитинства, сублімуючись – послався би на Фрейда...

Тобто, можна резюмувати, що латентно письменник сповідував одночасно позитивістський (атеїстичний), метафізичний (поетичний) та релігійний (християнський) світогляди. Два перші – на позір, а третій реально, глибоко, але скрито від офіційної виклично безбожної ідеології, яка «спочила у Бозі» на початку 1990 рр.

Але попри всі ідеологізми, та інші «ізми», найважливіші у романі, яку і в житті зостається любов – до Бога, до України, до Літератури, любов-кохання, за яке варто боротися, яке дає смисл життю на планеті у всіх часах і у всіх народі, як-от, на сторінці 16 «І будуть люди»: *«Тетяна, доведена до відчаю, сказала ненависній виховательці: так! Вона впізнає оцей почерк, вона знає, від кого цей лист, вона познайомилася з Олегом ще у Хоролівці, ще рік тому, вона любить його... Любить!.. Любить!.. Любить!.. Ти чуєш, гидка, висушена вобло, просолена таране, стара лягушенціє, Тетяна любить його і здатна зараз*

заприсягтися в цьому на всіх бібліях світу, цілувати всі підряд хрести, клястися найстрашнішими клятвами».

Тут і бунт, і Біблія, і просто Любов – тобто Бог (синоніми – Всевишній, Творець...). А поезія (за етимологією) і є творчість...

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо: у прозовому романі-трилогії Анатолія Дімарова «І будуть люди» поетика присутня як духовна творчість, шляхетна етика, як поетична (густообразна, ритмізована) проза, як релігійна містика, як міф, як іде-

алістична квазіідеологія, як архетиповість персонажів, їх діалектній, чи просто оригінальній, мові, в акцентуації на ключових словах-поетизмах, вживанням автором, повсякчасній двоєдиній присутності поетичного життєтексту письменника у тексті його твору. А сама поетика є маркером світоглядних переформатувань Автора: від комуністичного напоказ та латентного стихійно релігійного світогляду через позитивістський та метафізичний – до освідомлено національно-релігійного. Тобто цикл завершився. Егрегорне коло замкнулося.

Список літератури:

1. *Грабович Г.* Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка. 2-е випр., авториз. вид. / Перекл. з англ. С. Павличко. Київ.: Часопис «Критика», 1998. 207 с.
2. *Гросевич Т. В.* «І будуть люди» Анатолія Дімарова як зразок соціально-побутового роману / Т. В. Гросевич // Філологічні трактати. 2013. Т. 5, № 3. С. 79–83.
3. *Дімаров А.* І будуть люди. Роман. Київ: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1977. 648 с.
4. *Дімаров Анатолій:* «Зі сталініста я став переконаним націоналістом» / Розмовляла Оксана Климончук. URL: <https://www.unian.ua/politics/654036-anatoliy-dimarov-zi-stalinista-ya-stav-perekonanim-natsionalistom.html>. 25.05.2012; *Дімаров Анатолій.* «Тільки рвучи серце і стікаючи кров'ю, можна писати геніальні речі» // Березіль. 2008. № 5/6. С. 9–29; *Дімаров Анатолій.* «Не люблю нудних творів» // Літературна Україна. 2010. 19 серп. С. 1, 5; *Дімаров Анатолій.* «Я ціле життя жив, як вояки ОУН-УПА, під псевдо» // Літературна Україна. 2010. 9 груд. С. 1, 5.
5. *Дімаров А. А.* І будуть люди. Роман / передм. Г. Штоня; післям. А. Дімарова / А. А. Дімаров. Київ.: Фенікс, 2006. 760 с.
6. *Павленко Наталія.* «Солдати ніколи не йшли в бій «За Сталіна! За родину!» URL: https://gazeta.ua/articles/history-newspaper/_soldati-nikoli-ne-jshli-v-bij-za-stalina-za-rodinu/1087597. 12.05.2022.
7. *Павлюк Ігор.* Митець – Влада – Преса: історико-типологічний аналіз: Моногр. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника. НДЦ періодики. Луцьк: Надстир'я, 1997. 112 с.
8. *Полещук Г. Я.* Психологізм повістей А. Дімарова «Квартира», «Банани» // Мова і культура. 2012. Вип. 15. Т. 4. С. 276–280.
9. *Слабошпицький М.* Про Анатолія Дімарова, який схожий на свої книги // Київ. 2002. № 4/5. С. 127–129.
10. Штонь Григорій. Великий оповідач // Дивослово. 2002. № 5. С. 58–60.

Pavlyuk I. Z. THE POETICS OF THE NOVEL BY ANATOLIY DYMAROV “AND THERE WILL BE PEOPLE” AS AN EGREGOR OF THE WORLDVIEW REFORMATIONS OF THE NOVELIST

The creativity of the classic of Ukrainian literature of the 20th century, Anatoliy Dimarov, is generally considered by literary critics in the discourse of “social and domestic novel”. Having started his life in a religious worldview coordinate system and coming through an atheistic-ideological-positivist (pioneer-komsomol-communist) worldview, the writer came to metaphysics – the magic of creativity, i.e. poetry in its broadest sense, where the markers are no longer metaphors as tropes, but signs-codes-symbols-myths not only as egregors of aesthetics, but also of ethics, defined not only by biblical commandments, the “moral code of the builder of communism”, but also by unwritten codes of honor of a citizen, warrior, man, writer.

Therefore, this article is devoted to the study of poetics in the broad sense of this term (ποίησις (Greek) – “creativity”) of the prose trilogy of the famous Ukrainian writer Anatoliy Dimarov in the context of worldview transformations of the author himself and his alter ego: from a Christian – through a communist-internationalist-atheist – and again to the militant Christian-nationalist in connection with the epochal events of the author’s time and space: disarmament, famine, war, post-war reconstruction. In particular, attention is focused on the author of the novel’s use of folklore, mythological, and biblical elements in the novel’s prose canvas as the main markers of its poetics against the background of a small number of formal poetic signs – tropes.

Despite the general (ethical-romantic, biographical) poetics of the novel, it contains real poetic passages that signify different historical periods of the rural village: tragic poetics of the famine, poetic-biblical visions

of the Last Judgment in the novel, natural-philosophical poetic passages-landscapes, a poetic portrait. The poetics of Anatoliy Dimarov's novel prose can also be differentiated according to the same principle as his heroes: spiritual-Christian poetics, school poetics, archetypal-folk poetics, ideological quasi-poetics. The writer latently professed simultaneously positivist (atheistic), metaphysical (poetic) and religious (Christian) worldviews.

Key words: *prose poetics, worldview, famine, poetic portrait, biblical visions, mythology, life text.*